

ШЫН

Совет Эвилелинин Коммунистг партиянын Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттерини, ажылчы чоннар депутаттарынын область Советинин органы

1955 ФЕВРАЛЬ 2 СРЕДА № 23 (3217) ӨРТЭЭ 20 КОП.

Соңгудаларга алдар кылдыр (1 арым). Көдө Советтерини депутаттарынга кандидаттар дашкылган (1 арым). В. Панасюра.—Балгал септелге чокка 250 муң километр дээш (1 арым). Соңгукчулар ортузунга агитколлективни агитация ажылы (1 арым). Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни «Иениң алдары» медалдар биле болгаш «Иениң медалы» медальдар биле шаңнаар дугайында РСФСР-нин

Дээди Советиниң Президиумунуң Чарлыы (1 арым). СОВЕТ ТУРГУЗАТ: В. Туметей.—Көдө ажылдагыны хөжүдери дээш демиседе ениң Советтериниң резин бедилер (2 арым). Б. Борисов.—Бии-Хем район Советиниң сессияның чүте чымдырбайн турарыл (2 арым). Эштеп салыр демир-бетон бугурулузун хөжүдери (2 арым).

М. Шойман.—Көдө ажылдагыны туслай эртекилери биле ажылды өлүк жилер (3 арым). А. Белозеров.—Мальцевтин системаы Сибиряк ховуларында (3 арым). Совет Эвилели биле Германияның аралында дайың байланыс сокотканы биле холбаштыр Герман Демократия Республикаының Министрлер Чувлелиниң медетлери (4 арым).

Социалистг чарышты хүн-бүрү удуртур

Совет улус чаа 1955 чылаа улуг чедиишкинер биле кирген. Төроон Коммунистг партияны болгаш Совет чазактын баштагызы биле улуг Совет Эвилелин ажилчы чоннаны коммунистг тургузушунуң хөроонге душ-ажылчы улуг салышкыны кийргенер. 1955 чыл болза бешки беш чылдын доостур чылы. ССР-ниң улус ажил-ажының хөжүдери биле улуг Совет Эвилелин ажилчы чоннаны коммунистг тургузушунуң хөроонге душ-ажылчы улуг салышкыны кийргенер. 1955 чыл болза бешки беш чылдын доостур чылы. ССР-ниң улус ажил-ажының хөжүдери биле улуг Совет Эвилелин ажилчы чоннаны коммунистг тургузушунуң хөроонге душ-ажылчы улуг салышкыны кийргенер.

Баштамын коммунистг партияга баштаган совет улустуң тургузуучу күш-ажыны, ажилчинини, колхозчуларын, интеллигенцияны чогадымкы идеилей, болгаш инициативаны — социалистг экономиканы болгаш культураның чайгыш чок көдүрүшүнүң үндэсин болур. Бешки беш чылдын планын хуусаа бетинде күүссери дээш бугу улустуң социалистг чарышты чаа чылдын баштайгы хүнүн алаачын бугу чуртта улам калбарган. Москваны хуунаачы бугурутуучуларны патриотту элөөшкени бистиң областа экиг деткимчени алган. Беш чыл планын хуусаа бетинде күүссери дээш калбарган социалистг чарыштын түнөөнүн өлөөшкөвүттүң авторитеттиң контролун септелге мастерскаяны ажилчыларын мотор септер таламы биле беш чылдын оналганы январь 1-де күүсеткен болгаш бы чылдын оналганы бугу чартык катап ажып күүссери деп хуулаачын алганар. Эрткестин көмүр даш шахтазын ажилчыларын чылдын бугурутуучу программазын 108 хуу күүсеткен. Бы ишкан көргүдүлери Систем-Хемини мун ажил-ажы чырынын коллективни чедип аң, планын дая ажил күүсеткен.

Шаған-Аргының машина-трактор станциянын механизаторлары күш-ажыны улуг чедиишкинерни чедип алган. Оларын ажилдан турар колхозтарында трактор ажилдарын чыл планы 107,8 хуу күүсеткен. Тракторлар бригадаларын аралында социалистг чарышка коммунист өш Зелотунини баштаа бригадалык типкели болу, бугунуң оналганын 140 хуу күүссери, 5 тонна дире кылар чүтүлү камнап алган. Бай-Тайга районун «Мурнакчы», Тес-Хем районун «Искра», Чөөн-Хемчи районун «Болшевик» болгаш «Коммунизмче орук» колхозтар чурталга бажынчыны, бугурутуучу культуру-агитацияны объектилерин тургалыга улуг чедиишкинерде болган. Чаа-Хад районун Ленин аттыг колхозун туудуучулары бы чылдын тудугу планын өй-шааны күүссери биле туудугу материалдарын белектиң күженишикин чорудуп турарлар.

Тудуг индустриализының чаа бүдүрүлгелери

Львов. Львовтуң тудуг трестинин бүдүрүлге комбинатының демисеринде тудуг материалдарынын ийи заводтарының тудушкуну эгелөөн. Заводтарыны ажилда кийргениң соонда комбинат продукция бүдүрүлгезин барык-ла 5 катап улаттырар. ОРЕЛ. Хоорайның тудугларын эштеп алыр демир-бетондар биле хандылар дээш «Орестрой» трест чаз күчүдүг полгону тудуп эгелөө. Ол демир-бетон конструкторлары болгаш бажыларнын хандылары болгаш фундаменттерин салырыга херектиг хөй тоннаның блоктары белекпей кылар. ЯРОСЛАВЛЬ. Мында демир-бетон конструкторларын заводунуң болгаш полгон

СОҢГУДАЛАРГА АЛДАР КЫЛДЫР Кузнецкинниң шахтёрларынын чедиишкини

КЕМЕРОВО. РСФСР-ниң Дээди Советинге соңгудаларын хуунга чедиишкиниң ужуражыр дээш чарышка «Беловоуголь» трестиниң «Петрово-Кала» шахтазын дашкылары бүдүрүлгези чаа чедиишкини чедип алганар, январь 26-да олар январь айының планын күүсүдү тоңна көмүр дажын бергенер. Беш чылды дерт чылда күүсеткен мураакчы дагы коллектив январын баштайгы хүннеринде эгелөөш-ле графикти мурун турар. Шахтада бугу белектеринге забойлары (үттеп каан көмүр даш казар черлер) күш-ажылын эргилдештирген организациянычте шилчиткен. Комбайн лаваларыга январь-бүтүр ажилдарын кылып турар комплекслиг бригадаларын организациялаан.

Ол-да трестин анык бүдүрүлгези болу «Свободный» разрезтин коллектив белек көргүзүлгери чедип алган. Дагылар план оналганын үргүлүчү бугу чартык катап ажырышаан, январь 29-де-ле ай программын күүсеткен. Херекчилерге оң ажыг шешиле планды ажып отуулар чүтүлү чүдүрүп чоруткан. (СЭТА).

АЙ ПЛАНЫ ХУСАА БЕТИНДЕ КҮҮСЕТКЕНИН

Союзавтогостранстың авторотизмың чогадычы болгаш септелгелери РСФСР-ниң Дээди Советинин болгаш чурчур Советтеринин соңгудаларына чедиишкиниң ужуражыр дээш күженишикин ажилдан турарлар. Чолаачы өш Карасев январь айыны күүссери планын сес хонук бурунгар ажып күүссери, пладаны ажыр 547 тонна

Көдө Советтериниң депутаттарынга кандидаттар депшидылгези

Чурчур Советтериниң депутаттарыны кандидатарыга ажилчы чон боттарыны эи эки оолдар, кыстары депшиди турар. Молотов аттыг көдө ажил-ажы артелиң колхозчуларын хуралында Бай-Тайга районун Тевин суур Советиниң депутаттарыга кандидаттар кылдыр колхозчуларын эш Салчак Сосиумович Мадарыны, суг-баран фермасын ажилдачын эш Нина Салчаковна «Делегия» чедип чыл шоланынын директору эш Хертеп Дагыевич Кибуну депшидикей. Колхозчуларын амы кол кичээлгелери кышкы мал ажилыңа уланган, ону менди, сеник чыл ажыры дээш чүтүлүгү ажилдан турар. Январь 31-те чедир теороон 22 инкерттерин бызаалары, 38 өшкүдү айналары бүриң ажи доруугу турар. Ол ишкан чакы хөвү база туудуг ажилына белектер чедиишкини боттанып турар. Току районда «Совет Тыва» колхозун колхозчуларын ийи хуралында Азас көдө Советин депутаттарыга кандидаттар депшидикей чугаалашкан, колхозтуң хөжүдү эш Баран Деминюна Жамбы, ийи мал фермасын эргелекчи эш Барган Хаймынович Бызымын оларын бар үн-беле депшидикей. Көдө Советин депутаттарының кандидаттарыга депшидикей аралык да колхозун хөвү бригадаларын салым белек көдүрүшкүлүгү болуп эрткен.

Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни «Иениң алдары» орденнер биле болгаш «Иениң медалы» медальдар биле шаңнаар дугайында РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң чарлыы

- 6. Оржан Чыртаанай Копуштай — Барын-Хемчик районун «Кызыл тараачын» колхозунуң колхозчуу. 7. Салчак Хомаал Чулуковна — Барын-Хемчик районун Ворошилов аттыг колхозунуң колхозчуу. 8. Оржан Долчуу Сандамайовна — Чөөн-Хемчик районун «Коммунизмче орук» колхозунуң колхозчуу. 9. Сарыглар Би-кис Намчыл-оол — Чөөн-Хемчик районун «Коммунизмче орук» колхозунуң колхозчуу. 10. Сарыглар Чаш Торку-Лама — Барын-Хемчик районун Ворошилов аттыг колхозунуң колхозчуу. 11. Сарыглар Белине Самбуовна — Барын-Хемчик районун Ворошилов аттыг колхозунуң колхозчуу. 12. Чөгээ Бичин-урут Делгеронова — Бай-Тайга районун Сталин аттыг колхозунуң колхозчуу. 13. Оюн Кызылбай Демба — Таидм районун «Кызыл партизан» колхозунуң колхозчуу. 14. Пучинцева Лукерья Ивановна — Уруг-Хем районун Торгалык көдө Советинде өй-бүлө өзү. 15. Сат Хорлуу Талкыпановна — Чөөн-Хемчик районун «Октябрь 30 чыл» колхозунуң колхозчуу. 16. Серенма Монгуш Сандыковна — Барын-Хемчик районун Ворошилов аттыг колхозунуң колхозчуу. 17. Товариштай Саара Серенма — Кызыл хоорайда «Тыванын аныктары» колхозунуң редакцияның ажилдачым. 18. Тельш Түлүш Лама-ооловна — Уруг-Хем районун Киров аттыг колхозунуң колхозчуу. 19. Хашбай Бүжүгет Сайыпов — Барын-Хемчик районун Ворошилов аттыг колхозунуң колхозчуу. 20. Хомушку Саган-Тараа Шыгаловна — Барын-Хемчик районун Ворошилов аттыг колхозунуң колхозчуу. 21. Хомушку Серан Аксымов — Чөөн-Хемчик районун Калинин аттыг колхозунуң колхозчуу. (Уланчымы.)

Капитал септелге чокка 250 муң километр дээш

Автомашыны камың адилээр, өң капитал болгаш ортумак септелгелерини аралында дээш хуузаларын улаачын дээш бистиң чуртун мураакчы чолаачыларын эгелөөн социалистг чарышты мен дөстүлдүрбөөн. Мен бөдүмүнү ажилдан турганым ЗИС—8 деп өмөөш олтутту автобус биле 100 муң километри капитал болгаш ортумак септелге чокка эрттер деп социалистг чарышка хуулаачын алган мен. Сокулга белек эвес турган. Меңе дык хөй бергелер таварыш турган. Иччалаа-ла мен ону бөдүмүнү калы ажилдан турар өштериниң база бугу коллективтин хуулаачын ажил эрлеш шыдаан мен.

Автомашыны адилээриниң бугу-ле техниктиң чурумунуң шыдыгы сагалымын болгаш бөдүмүнү машинага аажок камың болганын түнөөнүн алаачын хуулаачын ажыр—100 муң өвөс, а харын 127 муң километр кылдыр күүсеткен мен. Чамдык чолаачылар эрши машина биле капитал болгаш ортумак септелге чокка чүг муң километр эрттеник, чүгүле чаа машина биле шыдаанын болур деп турар. Ол шын өвөс. Ол дугайын мен бөдүмүнү дурулгамдан көргөн мен. Мен ажилдан турганым ЗИС—8 деп автобус база-ла эрши машина. Ол машинаны мен өскө чолаачын капитал септелге кылган соонда белек 7 муң километри мандал каапканда хуулаачын алган мен. Ук автобус биле капиталда, ортумак-да септелге чокка 127 муң километри эртин. Автомашына биле септелге чокка ыңыч хөй километри эртенки күүсүргө 43 муң рубльди камналган боор арганы меңе хандырган. Машинага камың ажилдаачын дээш күүсүргө меңе бир утда белек 10 муң ажыг рубльди төлөп берген.

В. ПАНАСЮРА. Мен аң ЗИС—155 деп чаа автобуста ажилдан турар мен. Иччаарга ол машина биле 250 муң километри капитал септелге чокка эрттер деп чаа хуулаачын алган мен. Салган сорулган чедиишкини күүссериңе быжык бугурутуучу мен. Аң 109 муң километр капитал септелге чокка эртинген, а аркамын—чугаа чок күүссериңер. В. ПАНАСЮРА, Кызыл АТК-ның чүс мүчү чолаачымы.

Соңгукчулар ортузунга агитколлективниң агитация ажылы

Иймде Ленин аттыг колхозта агитколлективте (удуртуучу эш Кызыл-оол) соңгукчулар ортузунга тайлыбыр массалыг ажыны багай эвес тургусалар. Соңгукчулар үнөөн ажилын тематикалы планын чогааткыч агитатор бургулде берген, ону хүн-бүрүнүң бөлүшкүчүлөрүн хуулаачын чураттырар. Агитколлективтиң сургалыч база дурулга оочурутуучу хуралдарын организациялаачын чорудулуу мурдуу илөөр чедип-терин улуктарына боттуг хөгжөлөрү аң турар. Коллективте 26 агитаторлар бар, олар боттарының үнөөтүмүн үргүлүчү барыл, соңгулда Дургүлүчү, ССР Конституцияны, амазгыларын эргелерин болгаш хуулачелерин дугайын, бистиң чуртүстүвса коммунизмин улуг тудуларын, улуг демократия чурттарынын чедиишкинерин дугайын база делегей ниң амы байланын дугайын билдирер таныштырар турар. Беселарны болгаш номчулгаларын районун малагыла бөдү-

нуң колхозунуң ажилдарына холбаштыр чорудуп турар. Колхозчу ишчилер ийиниң камы менди, күштүг чыл ажилдарыңа ичөөнгейни уладтырышаан, бы чылдын тулуны чедип мун болгаш өскө-лаа материалдарын чогуур өйүндө белекпей алдыр, чакы хөвү ажилыңа үрени, дерик ченекта кынамчын кылып белекпей чүтүлдү ажилдан турар. Колхозтуң мурдуу салдыган бы чугула сорулган чедиишкини боттандырырга агитаторлар дуулаачын, ажилдын темени дүргөдөр, шымарын экижер талкы биле социалистг чарыштын үрөтүндөгү калбартын турар. Агитколлективте эштер Дудерва, Мандаларма, Дойман, Дагба, Шокал-оол ишкан эки ажилдан турар агитаторлар хөй, оларын соңгукчулар мактап турар. Амгы үлдө колхозта бугу-ле ажил соңгудалар хуунга уткутуур калбарган социалистг чарыштын алаа биле боттанып турар.

С О В Е Т Т У Р Г У З У Г

Көдөз ажыл-агыйынын хөгжүдери дээш демиселге көдөз Советтернинг ролун бедидер

Көдөз Советтер болза, совет күрүне аг парадның колхозчулар, механизаторлар, көдөз интеллигенция-биле дорт харылаалыг эңне массалыг организациялары болур. Оларнын амдыралчы кол соруугазары болза, көдөз ажыл-агый бүдүрүгелериниң өзүлдөш дөш, колхозчу суурларнын ажыл-ишчилериниң култууралыг амдыралынын дененин бедидери дээш демиселди чорудуп, хамаатарының Конституцияда айтылган эрежелерин камгалаары дээш ажылды организациялары болур.

Областа социалисттик көдөз ажыл-агыйны сайырадып, оң адыр бүдүрүгүлү чаа чедиркинилерин чедип алып, кур болган курукчан черлерин ажыглаары дээш салдырган улуг соруугазарын шийтирилеп турар үедө көдөз Советтернин ролу улам өзүп, олардан негеделер угалды турар.

Коммунисттик партиянын болган Совет чаактын көдөз ажыл-агыйны улам ийик көдүрөр талазы-биле салган улуг соруугазарын күдөш дөш колхозтар, МТС-тер, бригадалар болган фермалар-биле харылаалыг күштелдирип, оларнын ажыл-чорудугазарында ханымы-биле кирип, практиктиг дузаларын доктамап көргүзүп турар муракчы көдөз Советтер эвээш эвес.

Эрэн районунун Мөрөн көдөз Совети көдөз ажыл-агыйны улам ийик сайырадып дөш демиселге өзүн дуржудалыг көргүзүлгелерин чедип алган. Ол көдөз Совет сессияларын доктамап чымдырып, анаа колхоз бүдүрүгелерин сайырадырынын, колхозчуларнын култууралыг амдыралыг экинчилериниң, тулуг ажыгаларын дугайында болган өскөдөз айттырыгыларын чуугаалайып, ийик колхозтар баштаар черлеринде улуг дузалачыларын көргүзүп келген. Сессиянын шийтирилген тургузарында болган ону амдырал кырынга боттандыраарын организацияларына депутаттар, доктамап комиссиялар болган көдөз активчилер эки кирип турарлар. Көдөз Советте хамаарып турар «Бийикселдик», «Сталинчы орук» колхозтар районда болган областа муракчы колхозтарнын оюрунда туруп турар.

Чөөн-Хемчик районунун Чыргакы, Каз-Хем районунун Илникка көдөз Советтеринде хамаарып турар «Коммунизмче орук», Калинин атыг, «Тилкелге» көдөз ажыл-агый артылдары 1954 көдөз ажыл-агый чымын бүтүлгө көргүзүлгелер-биле бедиди, организацияны эрттиргенер. Во колхозтар мал чекителээринин күрүнө планын чогуру өйдө күдөшкөл, күстү тараз ажаан агымшынын агротехника талазы-биле бедиде деннеге артып, 1955 чылдын дугаюну херегелетинер урезиниң четчирин-биле уруп, колхозчуларнын күш-хүнүгө дыйа хой таразын болган аяша телерини бээр аргалык болган. Колхозчуларга чуртталга бажынары болган мал кажааларнын тулугазарынын талазы-биле ажылды эки органгизастан. Чыргакы көдөз Советинде хамаарып турар «Коммунизмче орук» колхозу (даргазы ССРЭ-нин Дәди Советиниң депутат эш Маскы-Доржу) колхозчуларга 192 чуртталга бажынардын тулуг планын күдөшкөл.

Индиг болза-даа чамдык районнарнын көдөз Советтери колхозтарнын ажыл-агый чорудугазарында хоорук, оларнын ниити ажыгаларына боттуг кузаларны чедирбейн турар. Эрэн районунун Бай-Даг көдөз Совети сессияларын доктамап эвес чымдырып, сонгуучулар мурунуга депутаттарнын өчтөтөрүн организациялавып, бригадаларга, фермаларга организациячкы ажылды чорутпайн турар. Ол Совет чүтүлгө чурттакчы чоннарга ийик бүтүп шынчыгалар тыпсырынга-ла өйлөкчү турар. Көдөз Советте хамаарып турар «Чаз орук» колхоз чыл-чылдарда чуртталга бажынарнын болган мал кажааларынын тулугазарынын планарын күдөшкөл, колхозчуларнын улуг кезин ам-даа соок, самлар өгдөргө чуртталгашаан туруп турар. Колхоз тарааның чыгыш ажаалтазын эки организациялавып ийик эрткен чымын эңне чамыс дүжүттү алган, ийик кул-ажыгын организациячкы чамыс, үчөт болган өчтөтө саандарын чорук уламчылап, колхозтун өңчү-хөргезин камгалаас, үргөлдө, төтөлгөлөр чоруттар бар болуп турар.

Оң болуп турарынын кол чылдагыны болза, райкүсөмнүн көдөз Советтерин ууртукчу болган организациячкы ролун бедидеип, оларнын ниити ажылынга дүңбүрүңүп практиктиг дузалын чедирбейн келгенине. Райкүсөмнүн ажыл-агыйларын эл сумуга үргүзүп чоруп турганда көдөз Советтин ажылды экинчилерине, оң ажылыг социалисттик көдөз ажыл-агыйны сайырадырыныче угалды чүтүлгө «иниити ууртукчу-биле» ызымгааралыг турганын херечилеп турар.

Көдөз Советтериниң ажылыг экинчилерине, көдөз ажыл-агый ууртукчанын оларнын ролун үнөлөп көрбөс, олардан чогуру негеделерин суларын турар фактылар өскөдөз районнар Советтеринде бар. Оң угамында дыйа хой көдөз Советтер боттарынын эрегүзүлгелерин догуш-биле ажылга-ла, а харын-даа чамдык таварылгаларды колхозтар даргаларын айтымышкыны күдөшкөл, оларга чагырып алган турар чүдүлдөр бар. Суму Советиниң даргазы ийик хамаарып турар колхозтарнын баштаар черлеринде, ийик оларнын даргалары-биле үзүбөс харылаалыгы турар ужуруг.

Социалисттик көдөз ажыл-агыйнын сайырадып дөш демиселдиң бир дугаар оюрунда көдөз Советтер туруп турар. Оларнын чугула соруугазы болза, бүтүлгө ажыл-чорудуганын хову болган трактор бригадаларына, мал фермаларына угалдырып, анаа директ организациячкы ажылды күштелдирер болур. Көдөз Советтин ажалдачыларынын, депутаттарынын болган доктамап комиссияларын мурунуга улуг соруугазар турар. Олар колхозчуларын болган механизаторларын ажыл-агыйна ийик туруп кур куштерин ажылгаарыны мобилизациялап, ажыл-агыйды бар четпестерин дилми-биле ийилдип, ону ууртукчанын бүтүлгө хемчегелерин аң, көдөз ажыл-агыйнын муракчыларынын арга-дуржуугазарын

негеделип, ховуниң ажыл-ишчилериниң материалдыг болган култууралыг амдыралын ханырамы дээш сагыш салымышкыны күштелдирер ужуруг.

Во чугула херекке райкүсөмнар улуг ролду ойнар. Көдөз Советтериниң ажылынга ууртукчанын экинчилди, болур да арга-сүмелерин кадып, оларнын ажылынга чуртталгаларын чедип алып күдөшкөл. Ийик болза-даа областа дыйа хой райкүсөмнарнын даргалары, оларнын оралакчылары көдөшгө келгенге чүтүлгө колхозтар баштаар черлеринде ажыл-агый дугайында чуугаалайып, көдөз Советтерини шугт оюп эрте бээр, оларнын канчаар ажылдап турарын сөгүтургас, оларга практиктик дуза чедирерин болгас чоруттар дыйа хой.

Ууртукчаның канцелярчи методун үдөшкөл-биле чок кылыры чугула. Райкүсөмнарнын ажылдакчылары көдөз Советтерге үргүзүп чедип, оларнын мурунуга салган соруугазарын чедиркиниги шийтирилээрине Советтин даргаларына, секретарларына, депутаттарына дузаларын чедирип, ажылда бар четпестерин чылдагаанарын ийилдип, ону ууртукчанынгуа дузалачык хүдөшкөл.

Көдөз Советтин ажылдакчылар чедир ажылы, мал ажылы болган экономика талазы-биле айтырыглары, Совет тургузуун ханымы-биле билери чугула. Ийик болза болза, көдөз Советтериниң даргаларын, секретарларын белеткээр айтырыгында четпестер дыйа хой. Райкүсөмнарнын талазында семинарларын анаа-ла хурачгылаш ийик хевирлиг эрттирип турар чапчылар бар. Оң түнөкчиге семинарга өргүзүп эрткен көдөз Советтин ажылдакчыларын ийик айтырыглар талазы-биле билги немен албайн эрттип турар.

Совет ажалдакчыларынын семинарларын үргүзүп эрттирип, анаа көдөз ажыл-агыйнын экономикасын, Совет ажылдарын практиктикандан алган директ материалдарын өзөшкөл, оларнын арга-дуржуугазарын сөлүштүрер чугула.

1955 чылдын февраль 27-де болуп эртер чер-чер Советтериниң сонгууларын колхоз Советтерге арга-дуржуугалыг, ажыл-херекти ханымы-биле билер, асеткилдик, организациячкы экинчилерин сонугуру эрегжөк чугула. Ийикчаан сөгүтүрүп ийик бүрүзү көдөз ажыл-агыйнын сайырадырында колхозчуларын болган механизаторларын организациялап шыдаар. Совет эрег-чагырга органнарынга сөгүтүрүрүг, боттарынын эрегтерин болган хүдөшкөлүгелерин күдөшкөл шыдаар шийтиген, ийикчедиг экинчилер болур ужуруг.

Көдөз ажыл-агыйны дүргөн сайырадып, бистик чуртувуска херегелеттиг эл бекимдиг продукциянын тургузар, Коммунисттик партиянын болган Совет чаактын директиваларын амдыралга күдөшкөл талазы-биле көдөз Советтериниң мурунуга эңне харысагалыг болган хүдүлдүг соруугазар туруп турар.

В. ТҮМЕТЕЙ,
Облкүсөмнүн улуг инструктору.

Ызымды сапог мастерскаянда В.Ф. Санников бодунуң эки ажылы-биле коллективтин хүдүлдөп самбыралында кирген. Санников бүдүрүгө планын 197 хуу чедир күдөшкөл турар.

Агитатор

Товунуң мөйлүрүрүң тыртылаш, дыйа бежи бөрүң бедипкен, сүмжүмүн азынган, даштыыңан көргө, үжөн хар иштинде, кадыр хараактыг, мөгө-шырык ботту эр кара асты мулуңкан, Бөрү-Булаз ховуңун өргү чедиң бар чоран. Ол болза Чөөн-Хемчик районда Сталин атыг колхозта партия өгө организациясында агитаторчу агитатор Ооржак Кунгуртурук. Агитатор Чангыс-Хадиның, Кара-Тытты оларларында, Алар-Төштүн хүннээрэк мээстерине шээр мал кадарчыларда, Бөгөн-Булактын дөгөм аргаларында тулуг ийик белеткеп турарлар барып беседя кылып бээр дээш чорупкан. Агитатор бүтүлгө херектиг чүдүлдөр-биле чегерелген. Оң сумкасында «Агитаторнуң блокноту», чаз солуннар, журналдар база чагаалар. РСФСР-нин Дәди Советинде депутаттык кандидаты эш Анкуйновту, областа Советинде депутаттык кандидаты, Сталин атыг колхозтун шийтинчиси эш Байызаткы ажыл-чорудугазарына база «Ленинчи орук» сумуна парлаптыган районунуң муракчы малчыларнын болган тулугчуларын кыйгырымын малчынарга болган тулуг ийик белеткеп турарларга тамшытырш бээр.

Эш Кунгуртурук сонгуучулар ийикчеген тамшыраар.

- Бистик агитаторурус көд чөр.
- Аңна солун чүдүлдөрүн динчаар боор бис.
- Хей чорбас эр-ле болгай—дигип, сонгуучулар ону көргөш, дораан-на чуугаалайы бээрер.

Эш Кунгуртурук агитас-массалыг ажылды чонга билдинтир арга-биле чорудуп турар. Ол кылды беседяныча баш уур ийик белеткени алган келер. Чокота ол СЭИИ ТБ-нын секретары эш Хрущевтуң чуугазын тулугчуларга колхоз амдыралында бар ийикчегер-биле холбаштарың тургал тамшытыртың дыйа солун болган.

Сонгууларга чедиркиниги ужуражыр дээш социалисттик чарыш малчынар болган тулугчулар ортузунда калбарган Чангыс-Хадиның С. Бонгарын, Кара-Тытта Уругу-Изымнын кадарган инектери баш менди, күштүг ыштагалап турарлар. Инектерге чымын калзалар, чымын материалы болган фермага херегелер мал чедирер четчир санымы-биле белеткениген. Хойчулар база-ла чедиркиниги ажылдап турарлар. Хой каларчын К. Чүдүмүнүң төрөң. 35 хойларын 36 хураганнар, Малчы-Сүрүңүң — 21 хойларын 22 хураганнар бүрүн алдынган.

Тулуг ажылынын белеткелдине ажыл база-ла багай эвес чоруп турар. Тулугчу херегелер 1500 кубометр ныштан ам 800 кубометрин белеткеп алган болган ону сонгуулар хунунде бүрүн доошуп алып дээш 15 шамактыг атыгты 26 ийикчегер тарыны машина оруунга кийер дээш кызмыткай ажылдап турарлар.

Агитатор эш Кунгуртурук малчынар болган тулугчулар ортузунга үргүзүчү чоруп турар. Оң ажылынын түнөкчиге бонгучу малчынарнын болган тулугчуларын хайныгып турар күш-ажылы болур.

Д. СЮРН-ОЛ,
«Шынын» корреспондентини.

Тарылгага белеткелди күштелдирер

Сут-Хөл районунуң Сталин атыг көдөз ажыл-агый артелинде урезин арылгалакчыны багай чоруп турар.

Колхозта урдуган 77 тонна тара култураларын урезиниң аңдаа чедир арылгалакчымаан. 4 тонна кызмытас урезиниң четпес болган чиптетараа урезиниң шуут чок болуп турар.

Колхоз кышкы үедө кылаа чогуру агротехникти хемчегелерин чорутпайн турар. Тарылга шөлүгө 300 тонна өсөс төгөр тургал, чүтүлгө 12 тоннаын төккөн. 5 центнер хүд, 2 центнер күш өдө төгөр тургал амдыгаа чедир шанакты-даа төккөн.

Н. ЛОПСАН.

Эптеп алып демір-бетон бүдүрүлгезиниң хөгжүлдөзи

(ССРЭ-нин тулуг материалдар үлетпүрүнүн министринин оралакчызы И. И. Лебедь-биле беседа)

Коммунисттик партия болган Совет чаак тулугчуларын мурунуга тулугчу хуусаанын кыздар, бажыннарнын болган херектерин чогуру өйдө ажыл-агый кийер, тулушунуң өртөк-үнөш чингедир база оң шынарын экинчилер сорууганы салган.

Ол сорууганы күдөшкөл ханырамы кол хемчегелерин бирөөн болза, тулугча эптеп алып демір-бетон конструкцияларын болган кезектерин калбаа-биле шийгөшкөл алыры болур. Эптеп алып демір-бетон—эң тарымчыл тулуг материалы, чүтө дөргө ол тулуг херөөн үдөшкөл ийикчегер, тулугчу калбаа-биле механикастара арганы бээр болган металл болган ыштагы ажылдарын дыйа кызыраар.

Ажылтыг тулуг материалдарын болган белек кезектерин чааактын доктаадып тургусуван хемчегелге ажылап тургал, тулушунуң индустриалдыг методтарыне шийтирип чорук ажылдыг шүдөлчарыгдалы 15—20 хуу чингедир, тулугларга күш-ажылдыг чарыгалын 40—50 хуу күдүлдөр болган тулушунуң ийик каттап дүргелдер.

Ам үедө бистик чуртувуста тулуг херөөн хөгжүлдөсине кол уганымышкы эптеп алып демір-бетон конструкцияларын болган кезектерин бүдүрүп үндөшкөл улагтыры-биле тодаратынар. Тулугчунуң бугу алмыралында ол чаз чадага эгени «Тулугча эптеп алып демір-бетон конструкцияларын болган кезектерин бүдүрүрүн хөгжүлдө дугайында» СЭИИ ТБ-нын болган Министрлер Чөгүлөсүнүн доктаалы салган. Эптеп алып демір-бетон бүдүрүлгезин улагтырыры болган ону ажыгаларын калбартыры Москва тулугчуларын Бүтү-өвлөк чөгүлдө хураалына чуугаалайып көргөн кол айтырыларынч бирөөн болган.

Тулуг индустриязы үш чылдар иштинде 402 заводту болган 200 полгоннарнын тулуг даала алганы билдинтир, ол чорук эптеп алып демір-бетон конструкцияларын болган кезектерин үндөшкөл беш капап улагтырар, 1957 чылда ону 9,8 миллион кубометр чедирерин болдулар. ССРЭ-нин Тулуг материалдар үлетпүрүнүн министровунга бо херек талазы-биле бирги чер берген. Ам бизин министрство эптеп алып демір-бетонну бараан продукция кылдыр үндүрүп турар элөөн каш заводтарыг. Ол материалды ажылап тургал Москвада, Ленинградта, Донда Ростовта болган өскө-даа хоорайларга үлетпүр бүдүрүлгө черлериниң бажыннарын болган чуртталга бажынарын түз-кан база тулуп турар. Чооксу үш чылдарда хей нурузунда индустриалдыг тулуг материалдарын бүдүрүп үндөшкөл хей санын чаа улуг-улуг бүдүрүлгө черлерин тулдари болган ажылдакчы кирири негетиниң турар. СЭИИ ТБ-нын болган Министрлер Чөгүлөсүнүн доктаалы эптеп алып демір-бетон бүдүрүлгезиниң хемчөгелерин чедип алып үздөш, министрство ийик чылдар дүргүзүндө 50 чаа заводтарын тулуг болган ам бар заводтарын калбартып ужуруг. Ол бүдүрүлгө черлериниң ийик күчүгү чылды-на 5,3 миллион дөрбөкчиг метр чуртталга шөлдөрүн, 2,6 миллион дөрбөкчиг метр үлетпүр черлерин, 270 муң дөрбөкчиг метр көдөз ажыл-агый тулугларын тулдари, а ол ийикчегер чылды-на үш муң километр демір-бетон хоолаларын үндөшкөл хандылар ужуруг.

Демір бетоннуң чаа бүдүрүлгө черлерин Совет Эвилелениң бүтү дөшкөшкөндө дең негеделип турар. Олар чүтүлгө Төп чериниң, Уралдын болган Муруну чүтүңү районнарына эвес, харын Орталык Азияга болган Казакстанга база күштүг дөш. 1957 чылда Сибириниң болган Иракы Чөөн-чүкүтүн районнарына эптеп алып демір-бетон херегелге чедип катп эвер. Ленинградта, Киевте, Свердловскиде, Челябинскиде болган Сталинградта эптеп алып демір-бетоннуң конвейер бүдүрүлгелг заводтарын тулуп эгелээш. Оларын тулуг индустриалдык баштайгыларын—Москванын болган Люберцынын заводтарынын үлетери-биле дерин турар болган оларнын бирөөн-ле чылда 120 муң кубометр кылыгларын бүдүрүп үндөшкөл ужуруг.

Чаа заводларда эптеп алып демір-бетон бүдүрүлгезиниң технологиязы шууш-как-конвейерлиг система өзүгаар туттунар. Оң-биле казы чылда 30 болган 60 муң кубометр кылыглар бүдүрер күчүгү заводтар туттуңуп турар. Чер-чериниң бай-

далдарынын ийик-бүрүгүн болган эптеп алып демір-бетон бүдүрүлгезин дүргөн калбартырының эрегжөк чугулазын өөрөнип көргөш, министрство шаараш шыны-лакталар белеткээрине херекигт тускай комбайнар-биле дөргөн ажык хевириниң улуг эвес хемчөгелди кезектер бүдүрүп үндөшкөл полгоннар туларын база чорудуп турар.

Ам үедө ийиктиң-биле 26 заводтар болган 10 полгоннар деринтирип турар. Оларнын хей кезин оозум туттуңуп турарын чуугаалаар херек. 16 заводтар дерин турар ССРЭ-нин Тулуг материалдар үлетпүрүнүң чыл планын чүтүлгө 59,8 хуу күдөшкөл. Металлургия болган химия үлетпүрүнүң тулуг бүдүрүлгелериниң министрствоу чаа заводтар тулугун оон-даа оозум чорудуп турар. Коломенский заводтуң тулугунда чыл планын ол министрствоу чүтүлгө 54,7 хуу күдөшкөл. Москва облустык Домодедовский, Ногинский, Орехово-Зуевский заводтарын тулушунуң ССРЭ-нин Тулуг материалдар үлетпүрүнүн министрствоуның тулуг чери багай чорудуп турар.

Эптеп алып демір-бетоннуң чаа заводтарын деринтирип темпилирп дыйака-дүрер сорууга тулушунуң индустриалдык ажылдакчыларын мурунуга салдынган. Оң-биле холбаштыр Уралды Свердловскте заводчуң анык тулугчуларынч патриоттук эгелөөшкени канчаар-даа аажок улуг ужур-уулам. Тулугчуларынч Бүтү-өвлөк чөгүлдө хураалынч кыйгырыныча хары кылдыр олар ол чончуг чууга тулушунда бүтү кол ажыгаларын хуусаала көрдүнгөндө бир чыл мурай дооар деп шийтирөөн болган Челябинскте заводчуң тулугчуларын социалисттик чарыша кыйгыртынар. Комсомолуң Свердловск обкому тулугчу комсомолчу деп чарлаан болган ийик болгучу пүтөлөш-биле чус-чус анык эки-турачылар чоруткан, олардан 30 комсомол-аныктар бригадалары тургустунган. Тулугдан дамчыгып турарын өзүгаар алгында, ийик ам бетон холуп таарыштырар чейтиң дөшкө белек, заводтуң кол бажынның дөшкөн салып турар, монтажылар баштайгы конструкцияларын тулуп эгелей берген. Ол-ла үедө тулушунда херегелер чангыс аай бажынарнын чымла-тулуу чоруп турар.

Свердловскте заводчуң анык тулугчуларынч патриоттук эгелөөшкениң улуг ужур-уулазын демгелештиреш, ССРЭ-нин Тулуг министрствоуның болган ССРЭ-нин Тулуг материалдар үлетпүрүнүн министрствоуның коллегиялары боттарынын кады кылган хураалына ону дөшкөн болган заводтуң тулушунда дулаалар дугайында доктаал хүдөш алган. Эрегжөк чууга тулуг материалдарынч фонддулар үндүрүп бердиңгер, тулугче чаа техниканы чорудуп турар, тулушун муракчыларын шаңнаарыга акшаны берген.

Свердловчуларынч үлетерин ам бизин элөөн каш заводтарынч коллективтери дөшкөн. Чаа заводтарын хуусаа бетинде ажылдап кийер талазы-биле хемчегелер Киевте, Челябинскиде болган Ленинградта ажылдакчынын турар. Москва чооғунда демір-бетон кылыглар кылдыр Домодедовский заводтуң дүргөн тулуу чарлатынган. Партиянын Сталинград обкомунуң инициатива-биле тулугчулар Сталинградта тулуг материалдарынч чаа заводун хуусаа бетинде ажылдап кийер дугайында шийтирп үндөшкөл. Ийик кол тулугчуга дулаалар-биле үк черин элөөн каш тулуг организацияларын хаара туттуңган.

Эптеп алып демір-бетоннуң чаа заводтарынч тулушунуңа комсомол, кур черлерин шийгөшкөл алынгача он кийрип турары дөш ийикчегер дөшкөл кийрип. ВЛКСМ ТБ демір-бетон конструкциялар болган кезектер кылдыр заводтарын тулушунче ол тулугчуга эки-тура-биле ажылдарын күзөң 100 муң комсомолчуларын болган аныктарын чорутар деп шийтирөөш. Ол болза, тулушунда эптеп алып демір-бетон конструкциялар болган кезектер бүдүрерин хөгжүлдө дугайында партияның болган чаактын шийтирилгө төлөптин хары болур.

Эптеп алып демір-бетон бүдүрөр талазы-биле чаа бүдүрүлгелерин дерини тулуг материалдарынч үлетпүрүн кысыла хуусаала агты үенди индустриалдыг тулушунуң күчүгү болган ийикчедиг базаны кылдыр хуулулар. Бистик бүдүрүлгелериниң ажылдакчыларын салдырган сорууганы алдарымы-биле күдөшкөл чүтүлгө-биле додуган.

Суттат болган оларын чылдыг эелчегелерине холбаштыр чеп ажылавышаан, ийикчегер кышкы тургаларында кажааларын малга таарымчалыг ханыдырып, чаш малга эки шынарды чедип белеткеп ап турар.

Ирбитейинч хаалыг мээстеринде оң өшкүлери чыгып хевээр семис кыштагалап турар. Январдын эгелеш эш Санчат-оол халгыт Кара-Сугуң өлбөкшидиг оларында көжүп келген. Колхоз баштаар чери Кыргыз Санчат-оолдуң азсеткилдиг күш-ажылыг бедиде үнөлөп турар.

Б. БЮРБЮ.

Бий-Хем район Советиниң сессиязын чүгө чыылдырбайн турарыл?

1955 чылдын январь 4-те Бий-Хем райкүсөмнүн ууртукчуларын элөөн дүргөшкөндө байдларга таварышканар. Чүтө дөргө, ол хүн үдүшкүңү 12 шахта район Советиниң XI-ги сессиязын чымдырып эрттирерин чарлаан турган. Ол үедө сессиянын чарлаан шагында чедир чүтүлгө 45 минута артыган турган, а депутаттар көдөшкөл-даа, хоорайдан-даа сурап турган. Ийик болганда дүргөшкөндө байдга таварышпас арга-даа чок.

Үениң бачым байдыктын барындаадаш, районнуң харылаа конторазы албан организация черлериниң болган көдөз Советтеринч телефонларын чүтүлгө райкүсөм-биле улаштырган турган.

Райкүсөм даргазы Хорлуг-оол, оң оралакчы эш Хомутов болган ийикчегер кийдик эрегелчин Калинин олар бир хоаунда район Советиниң депутаттарынын тамызын, бир талакы хоаунда телефон тулазын тутуулаан,—алло! Хадич, Тарлаг совхоз — деп кыйгырып эгелөөшкөр. Оларнын ол мөгүдөшкөл кыйгызы телефон улазынын дамчытыр оң суурадарже узуугу-ла турган.

Өйдүг үе-шап, оларын маңаар эвес, 12-ге шақтың стрелецкы чоокшуган орган. Иракы черлерде чурттан турар депутаттарын арай бөрдө сүрдүрүп тургал, телефонга экелп алган айтырарга, кым-даа чарлады динчаваан болган динчадымышкынын албаан болган.

Ам канчаар боор, арга-ла херек. Турар хоорайнын иштинде бар депутаттарын телефон-биле кыйгыртып тургал чымып алган. Райкүсөм даргазы эш Хорлуг-оол трибунага үнүп келеш, бүрүзүн бил-

линейди-даа—район Советиниң 25 депутаттарынын хей кезин келбөөс төлөөдө, район Советиниң XI-ги сессиязын январь 13-чө сонгаарларын чарлаан. Конституцияда дүргөшкөндө өзүгаар алырга сессиянын сонгаарларын апарганы шийиниң-ла, харын. Оң чылдагааны ам чер-ле чүдөл ийикчегер Район Советиниң депутаттарынын хей кезин чүтө келбөөн? Ол дугайында кым бөрүлүгү? Оң кол буруу райкүсөмнүн, он ууртукчуларынч хамаарыры чууга-даа чок. Олар сессияны чарлаан болган депутаттарга чорудар динчадымышкынын харысагал чок организациялаанар. Депутатарже чорудупкан динчадымышкынар оларга четпейн, колхозтар болган көдөз Советтер контораларынга чыктылаан. А чамдык динчадымышкынар шуут чыткылаан. Дыйа хой динчадымышкынар райкүсөм секретары эш Маскы-оолдун столунуң иштинде чыктылаан.

Сессиянын чымдырырынын организациячкы ажылдарын райкүсөм ууртукчуларын шак аичаар багай организациялаан.

Көдээ ажил-агыйның тускай эртемниглери-биле ажилды экижидер

МТС, совхоз, колхозтары көдээ ажил-агыйның тускай эртемниг кадрлары-биле бижыгалаар талазы-биле сөөктү үедө... 1953 чылда Кызыл-Мажалык МТС-не тусай эртемниг кадрлар чедишпес турган.

Районнуң колхозтар бүрүгүндө үчүстөк механиктери, агрономнар, зоотехниктер доктаамал ажилдап турар. Олардың арасында агроном Ковалов, инженер Горшечников, уруг зоотехник Трусов, үчүстөк механиктери Сула, Пичугин, Биков олар өвчашкөө ажилдарына мергежиллиг кадрлар болуп турарлар.

Трактор бригаданың бригадирин эш А. Саваз эң баштай совхозка принциптерин киргезе, ан трактор бригаданың бригадиринде депшене, ол болза, «Бардык» совхозка 10 чыл ажилдап келген дуржуугагы механизматорларын бирөөн.

СЭБП ТБ-ның сентябрь пленумунун шийткенден аяктаар колхоздары удурутуптар-биле бижыгалаар ажилдарына партия райкому чорукта. Партия совет органдарының активтеринде колхозтарга 10 ажыг кижи ажилдап чоруткан. Ылангыча райкүсөөсүнүн даргазының орадынын турган Соловатовту «Ленин орук» колхозтуң даргазына чоруткан.

Танды районунун «Кызыл партизан» колхозта көжүп чоруур культура бажыны. Танды района «Кызыл партизан» колхозунун баштаар чөп көжүп чоруур култура бажының организаторун У. Бажынга 20 хире кижи кирип болур. Ону автомашина кырында таарыштырып тургусуна. Мрак черлерде мал ажалында колхозчулар ортузуна политик-мессалыг ажалы чорудары ол бажыг ботанданып турар. Мынд тусай ажалдыкы бар. Бажыг ном фондузу-биле деринтерге, оон ынай анда телефон, дошпузуур, аэрхарьзал, даам, шырдыра, кино аппараттар...

М. ШОЯДАН, СЭБП Барынг-Хемтик райкомунун оргшданының эртелекчи.

Танды районунун «Кызыл партизан» колхозта көжүп чоруур культура бажыны

Танды района «Кызыл партизан» колхозунун баштаар чөп көжүп чоруур култура бажының организаторун У. Бажынга 20 хире кижи кирип болур. Ону автомашина кырында таарыштырып тургусуна. Мрак черлерде мал ажалында колхозчулар ортузуна политик-мессалыг ажалы чорудары ол бажыг ботанданып турар. Мынд тусай ажалдыкы бар. Бажыг ном фондузу-биле деринтерге, оон ынай анда телефон, дошпузуур, аэрхарьзал, даам, шырдыра, кино аппараттар...

Мальцевтиң системазы Сибирьның ховуларында

Эртен чылдың август айда Бурган областа Шадринск районун «Лениннің чыгыштары» колхозунга туртуп алдарыг хову ажалдыкы Шадринскийн луджука станциясының директору Терентий Семенович Мальцевтиң ажалдыкы метод тарын өөренип болгаш илгерилер талазы биле СЭБП ТБ-ның айтышымын-биле чымдырган Бүгүзүлдеңин чөвөлү хырамы болуп эртеке. Шадринск хоорайга база бо-ла айтырыг талазы-биле Бүгүзүлдеңин ийгин чөвөлү хуралы болуп эртеке.

Т. С. Мальцевтиң ажалдыкың хайдырып үндүргени уруг согуурга азазла таварылга эвес. Бүгүзүлдеңин уруг дуржуугагында дагынаш, Мальцев хөрөүнү ажалдыкылынын чаа системаны тургускан, хөрөүнүң үнүшүктүрүн бөдөр, тараа культуурамынң дүжүтүрүн бөдөрин хандырып турар хемчеглеринң системазы ажалдыкы болгаш баштай бөдүнүң колхозуну, а оон соонда өскө колхозтарыны болгаш МТС-терини шөдөргө ону ажалдыкы. Т. С. Мальцевтиң сүмөлүн аргалары Бурган областың колхозтарында илгерилер турар. Олар туртуп өскө-лаа белестериниң, ылангыч Ошк областың колхозтарына калбаз-биле илгерилер турар ужурут.

Т. С. Мальцевтиң ажалдыкы болгаш сандаларының ултукчулуда? Оон бүгү ажалы эртен биле практиканың организатив чыгыш-айы чорунуң үдешинге организастыгынгай. Хөрөүнүң үнүш-дүжүктүрүн үзүктөл чөк бөдөр, бок үнүштерден шөл төсүтү турун дөш, үнүштерге эржекек чүгүдө суг болгаш чөп хөрөүнү хөй болуп дөш черин ажалдыкы кылырынның аргазы-биле мынд байддаларын тургузар сорууганы салган турган. Оон-биле ол чүгүдө сорууганы эш Мальцев холотачы өтүңүчү эвес, чогадыкчы болуп, үнүштерин болгаш хөрөүнү болуп турар чорудууларының биологиясынын ханы билгилериниң үнө-леяниге шийттирлен. Эртен үеде көдээ ажил-агый эртемниг болгаш практика...

БОТ-ТЫВЫНГЫР УРАН-ЧУУЛ БӨЛГҮМНЕРИНДЕ

Областың культура эртелекчиң типографиясында бот-тывынгыр уран-чуул бөлүмнери доктаамал ажилдап турар. ЧУРУҢГА: танцы бөлүмүнүн кирашчылары ам болур согуудалар хүнүңге согуучуларга көргүзөр-биле чаа танцыны белеткен турары.

Бистиң клубушта бот-тывынгыр уран-чуул бөлүмү

Бистиң клубтуң бот-тывынгыр уран-чуул бөлүмү организастатып тургусуна-ла эвез үр үе эртеке. Бөлүмүнүн кирашчылары боттарының уран-мергежил ил бөдөдери-биле кызымакый ажалдап, хүн-бүрү чаа-чаа чүдөдөри өөренип ап турарлар. Чоош чаа бистиң бөлүмү сууруң бүтү чурттакчылары 170 ажыг кижиге дына солуу концертти көргүскөнөр. Концерттиң программасы хөйчүгү ирары-биле болгаш ийи чыгыс кижилериниң күдөдөр ирары, шүлүктөрү, танцылары-биле онза баймак болган. Хөйдө «Партия бистиң баштыгычысы», «Ак-көк кемнер», «Төрөөн чурттуң хүнү», «Совет Эмгекчииниң замандыкы мен», «Аас-кежи колхозунда» деп ирарыны ирлаанын көргүчүлөр онза сонугууларын.

олярның «Ай чырып тур», «Яблоко» болган «Тараа» деп тыма танцыны теп күдөдөргө заада олурганарың адын чыкканымы үзүктөл чөккө дик кирега-ла турган. Ойбакчылар Кертигөөд, Додам, Уйнук, Бичи-турт оларның күдөдөр чүдөдөрү база-ла солуу болган. Бистиң бөлүмү моон сондоар чаа-чаа солуу чүдөдөри өөренип, программаны узам байлактыкта чонга хоон-лаа эртык солуу концерттерни көргүзөргө белеткен турар.

Н. УРАНГАЙ,

Улуг-Хем район, Сталин аттыг колхозта көдөү клуб эртелекчи.

Чыл бүрүнүң чедишкенинери

Чыл бүрү-ле бистиң культура бажымын ажалга чаа-чаа чедишкенинерин чеди ап, ажалдыкы кайра чорударымы арга дуржуугагына улам на мергежил турар. Бисте бот-тывынгыр уран-чуулдуң ирарыны, шийини, танцынын орестрлиг үрүр хөжүмүнү бөлүмнери болгаш номчулга бажымы үзүктөлүшкөн чөккө доктаам ажалдап турар. Чүгү эртен 1954 чылдың дуржуугада беин район төвүнүгө 29 катеп концерт, шийлерин көргүзүп, 1 уда аныктар кезээин, 25 уда дыштанылга кезээлерин болгаш орестрлиг танцы кезээлерин 26 катеп

өрттирер. Ол ышкаш түгүттөшкенин ажалдап үзүндө тусай агит-бригады болуп алгаш районун бүтү колхозтарыны үнүшүгүн кылдып, 27 концерттерин бөлүмү колхозчу чоңуң ортузуң ажаз-булур темаларга 21 лекцияларын, 27 беседаларын чорудуп шыдаан биле.

Бөлүмнүң ажылы улам экижио турар

«ТАРН 12 дугаар улуг хуралы» колхозтуң колхозчуларына болгаш школаның дикчакчыларыга 20 катеп улуг чедишкени биле көргүскөнөр. Ол бөлүмү ам РСФСР-нин Дэди Советинде болгаш чер-чер Советтериниң согуудаларынын хундирине согуучуларга көргүзөргө-биле «Чынык» деп шийден үзүндүгү, база ийи чыгыс кижилериниң күдөдөр ирарыны, шүлүктөрүн, басынарларын болгаш өскө-лаа солуу көргүзүлөрдүнүң үгөчүлөрү болгаш чыгыс чөк андызын-биле 40 сантиметр ханы чардырган, 1953 чылдың чыгыс кандашкынын болза-ла, ол шөлдүгү гектар бүрүгүндө 15 центнер дүжүттү алган (аназ андырыгынын үзүндө бир гектардан 10 центнер дүжүт ап турган). 1954 чылда ол үчүстөкка майын 23—24 хүнеринде дыкалыг лудильниктер-биле, а оон дараазында илгерилер турган, тараан кызылтас гектар бүрүгүндө 19 центнер дүжүттү берген, ынаа чыгыс алдырылга шөлдүнүгү гектар бүрүгүндө эртен чыгыс чүгүл 17 центнери алган.

Морьков районун «Большевкич орук» колхозта эртен чыгыс мальцевтиң шөдөргө тараан 350 гектар чызын тарым кызылтасын дүжүт гектар бүрүгүндө 14,7 центнер болган, а аназ алдырылга үзүндө 8—8 центнер болган. Бо колхозта келир чылдың дүжүгүнө хөрөүн андара октаар далбыр чөк андызын-биле ханы андараан 250 га чыгыс андырылга белеткен, чызын тарым кызылтасын мальцевтиң шөлдүнүгүндө ажалдап алгаш, хооруну кооптарып үдүрткен

Добышевский районы Сталин аттыг колхозу лудильник-биле ажалдап кылган 240 гектар күсүк агыштыг гектар бүрүгүндө 28 центнер кызылтас дүжүдүн 1954 чылда алган. 1953 чылдың күзүндө хөрөүн андара октаар далбыр чөк андызын-биле ханы ажалдап кылган 60 гектар агыштыг гектар бүрүгүндө 29 центнер дүжүттү алган. Бо колхозта баштаар черини шийтирерге ажаз турган 1974 га шөлдүгү тарыга өдөчшөрттирген Мальцевтиң системазын ажалдыкыган турар.

Русско-Поляск районда Эндель аттыг колхозу чызын ийи катеп үгдөрдөп контарган, тараан кызылтас бир гектардан-ла 12—13 центнер дүжүттү берген. Одесс районун Сталин аттыг колхозу база-ла өк дүжүт (гектардан 12—14 центнер) алган, орта 600 гектар шөгүл кызылтасы, үгдөрдөп контарган, тараан «Чаа амыдыраче» колхозка Буянов МТС-тиң бригадирин эш Микляло 1952 чылда 80 гектар чыгыс андырылга-...

Бүсүк агыш чыккы кооптарыгың үлдөрдөгилер тарыга күсүк андырылганың тарыгыныга болзага эвез чыгыштар дугаар негөөр болган өд-шкытын чыгышырга, хөрөүнүң структурасын камгалаарына арганы бөз, а ол ышкаш шөгө бок үнүштерин өүп көзүдөрин болдуруп камгалаар. Черин ажалдап кылырын чаа системаны ажалдары болза, кур болгаш куруккан черлерин ажалдыкы хууусанын дыка узамдыктыгар арганы берип турар, оларны дооууналыдыбас болгаш оларны болгаш үнүш-дүжүктүр чоруну куулатпас.

А. БЕЛОЗЕРОВ,

Тараа ажил-агыйның Сибирь эртем-шиятка Институдунун директору.

РЕДАКЦИЯГА

ЧАГААЛАР

Чурум чок чолаачы

Кызылдың автотранспорт конторазының № 26—15 автобусунун чолаачымы эш С. Медведев болуп өзашкөө ажалдыкыга ак-сеткилг эвес ажилдап турар. Чүгү дөргө, чолаачы Медведев болуп ажалдап турар автомашинасына кам чок, эру үрөөри хөй. Ол пассажирлер дугайында сагыш салбас, харын оларга арсагыг-ла болза, хөй ашка мегелеп алырын орадыкыйн турар.

Моон толаргай чылкын мыныг фактилардан көрүп болур. Бо чылдың январь-ның эртенде бистер алган хөй кижилер чолаачы Медведевтиң автобусуна олуруп алгаш Кызылче Ак-Довуркатан чоруттубус. Машканы өкн хылап албааныдан бөтини Кызыл-Мажалык четпейл чорувуста-ла төнгөн. Оон түнөлинде эртен үнгөн машина район төвүнүгө хүндүксүнүң 12 шак ажып турга келген.

Чолаачы Кызыл-Мажалыктан эвиртир арагалап алган, Чыданаке карал-гулак чке халкын. Пассажирлер чолаачыны оожум чоруп дугайында кам улза дил-дөргө ол ону тоочкага-ла бодалаан. Чыданага келген, ол кижиге бүрүгүндө 13—13 рубльди төлөстөрп алган, билет-да бербиен стөлөвжеке чоруткан. Бистер чолаачымы 2 шак манаш, арай боорда чоруттубус. Алар-Төштү ажил чорувусту маанинине төрмазы өртөгөш, автобус шитан иш дөш берген. Иштыг машина шитанга эвез үр олурар ужурга таварышкан.

Чаа-Хөл биле Шагаан-Арыг аразына чоруп олурувуста автобусун мурунку дугу-дунуң бирөөн чорум берип. Оон дугуңуң кылдып алган, Шагаан-Арыгта хүн орту-зунда челип келеш, хонари-биле машынаы гаракка кирип шаар дөш бажарыкка чолаачыны эвирип дөш гаракке кирибди. Чолаачы Кызылче өтүр гөлгөр деп шийтирлөөш, халкын. Ийи шак хире чораванымы соонда автобусунуңуң сүт төнгөн туруну. Чолаачы хар эрзиңиң ча-дал тура радиотөрди бичил сүт шүт дөнуп калган. Дүнеси соонка пассажирлер 3 шак ажып дидирип келеш. Ааскежид бок ортенгиңин 5 шакта бир машина келеш, автобусу өөрүңү алгаш, Оттук-Дашка дөгүдүп каан. Аназ келеш, чолаачы машынаын хүндүксүнүң 11 шакта чедир үрөдөшкөн арай боорда хөдөдирип алган. Мычылда-да, автобус 8 кило-метр чорашкага база туруйкан. Ол аразында сооустан бир машина келеш, автобусу өөрүңү алгаш, Эдгес акшыга чедирип каан. Аназ келеш, Кызылче телефоннаарыкка АТК-ның өскө машына-мы бисти ийи дугаар хүнүң бөдүндө Кызылче эвекелен.

Бо дүңүң машынаыңга кам чок, ону чорук чорутурда өй-шаанда белеткен албас болгаш пассажирлерге тоочка чок Медведев ышкаш чолаачыларга хамаарышкан организастардан шытыгы көсөткөн көр-гүзөр ужурут.

С. КЫРГЫС.

Садыг ажилында четпестерин узуткаар

Чаа-Хөл районун «Тингелге» көдө ажил-агый эртелекчи магалин эртелекчи эш Матпаа совет салдыгы чуртун үрөп, чоңуң мурунгу үлөгөр чөк чоруту чорутуп, ажал шөгүдө эвирип садыгдан турар болгаш хереклекчилерге өдөк эвес, оларын каржы сөстөрү-биле сөгөп түнүр.

Эш Матпаа болупуну билин бөдөрлерге сөгыш салбайн турар. Партияның полит-өрдөгилерге эгелөөнүн бөз ол 15 уда кичөөл үскөн.

В. ЧАНЧИМАА, Д. КЫРГЫС.

Танды районун Бочетов суурда магалин эртелекчи эш Новохоцкий хереклекчилерин негелелеге чөп ажалдап турар. Ол, ажил хүнүңн көрүмун барымыз-лаас, ажалга оодалан болгаш ажалдан эрте чанар. Ынаагаш мрак черлерден келген малчынар магалин ажалдыкыларын үр манап турарлар.

Б. ОЮН.

Тогу районун Тоора-Хем суурда аш-чөм магалинның эртелекчи эш Текава аш-чөмни корум чок, арыг-шөвөр эвек делген турар. Магалинни шити хилит, ажал бок дугалаан. Магалинде өвт кылып тусай чер чок, эвти прывава кырында салып каан боталык, хирелен чыгар.

«Совет Тыва» көдө ажил-агый эртелекчи магалинның арыг-шөвөр дыка бай. Эртелекчи эш Орай-ол магалинның арыг-шөвөр тургузар дугайында сагыш салбайн турар.

Аш-чөм магалинниң арыг-шөвөр шийткы сагыр талазы-биле район баштаар чер, өд ылангыч район эвектези хемчег алып өй келген.

Т. ЧАТ.

«Мастерден айтырайн»

Кызылдың механизация училищезинин трактористер сабырында профруппаның ажалы чорбаста. Сабырның дыналычларында эвез хөй кижиге проф-дөдөк келюүгүнү киргенер. Олар ап дуга чөп профбилети ап чазаннар. Профруппор эш Тропилен айтырага «мастерден айтырайн» дөш үр-гүлчү чыгып турар.

В. ДУНГУ.

Польшаның кол статистика өргөлелиниң дыңнады

ВАРШАВА. 1954 чылдың дүрүтүлүшү Польшаның улус ажыл-агый планының күсүлелиниң түндүгүндө үндүргөн. Кол статистика өргөлелиниң дыңнадында айтып турары болза, үлөтүрүшүниң нийти продукциясы 1953 чыл-биле деңгээлге 102 хуу күсүтүнгөн, нийти продукция үндүрүлгөсү 11 хуу өскөн.

Варшава. 1954 чылдың дүрүтүлүшү Польшаның улус ажыл-агый планының күсүлелиниң түндүгүндө үндүргөн. Кол статистика өргөлелиниң дыңнадында айтып турары болза, үлөтүрүшүниң нийти продукциясы 1953 чыл-биле деңгээлге 102 хуу күсүтүнгөн, нийти продукция үндүрүлгөсү 11 хуу өскөн.

Совет Эвилели биле Германияның аразында дайын байдалын соксатканы-биле холбаштыр Герман Демократтыг Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң медеглели

БЕРЛИН. Герман Демократтыг Республиканың премьер-министрияниң чанында парламента ведомствонуң дараазында дыңнадым АН агенттели дамчыган: Герман Демократтыг Республиканың Министрлер Чөвүлели СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң 1955 чылдың январь 25-теги Чарымыга холбаштыр дараазында медеглели чарлаан:

Чоруун оң-биле шуут казыткан турар. СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Чарымы гитлеризм дайын-биле холбашкан бүгү-ле чүдүлгө төпчүнү харында даа салып турар болган бодунуң келир уезин тайбынга база хосталгага тургузар арганы бүгү немец улуска берип турар.

Болгарияның Батактың гидробелдириң түдүшкүндө

СОФИЯ. Болгарияда он улуг гидробелдир болуп Родоп дагларында Батактың гидробелдириң түдүшкүндө 1954 чылдың планын хуусаа бетинде күсүткөн. Чыл төпчүлүгө чедир 7 метр тоннажыны (даг өдүтүрүн) өргөткөн. Батактың электрстанциянык болган сүгүшкүлүктү түдүшкүлүккү өгөдөөн. «Бистрица» деп өскө улуг электрстанцияны түдүшкүлүккө белеткел

Батактың гидробелдириң түдүшкүндө 1954 чылдың планын хуусаа бетинде күсүткөн. Чыл төпчүлүгө чедир 7 метр тоннажыны (даг өдүтүрүн) өргөткөн. Батактың электрстанциянык болган сүгүшкүлүктү түдүшкүлүккө өгөдөөн. «Бистрица» деп өскө улуг электрстанцияны түдүшкүлүккө белеткел

Вена кыйгырының адаанга ат салышкынын чыр талазы-биле кампания Румынияда эгелээн

БУХАРЕСТ. Январь 26-да академик Михаил Садовянуң даргалааны-биле Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң өбөрзүнү шийтирлерин чугалажып көөр дугайында тайбың камгаламчыны румын комитетиниң хуралы болган.

Вена кыйгырының адаанга ат салышкынын чыр талазы-биле кампания Румынияда эгелээн. Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң өбөрзүнү шийтирлерин чугалажып көөр дугайында тайбың камгаламчыны румын комитетиниң хуралы болган.

Париж дугуржулгалары хүлээп алдымас болуп ужурлуг

Париж. Францияның тайбынның национал чөвүлелиниң президиумунуң коммуналар мэрлеринге чагаазы

Париж. Францияның тайбынның национал чөвүлелиниң президиумунуң коммуналар мэрлеринге чагаазы. Францияның тайбынның национал чөвүлелиниң президиумунуң коммуналар мэрлеринге чагаазы

«Европада дүшкүрүлүг чорукту таарыштырарынче базым»

БЕРЛИН. «Тамбургер эхо» деп социал-демократтыг солунуң СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Чарымын демдеглешкөн, бижип турары болза:

«Тамбургер эхо» деп социал-демократтыг солунуң СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Чарымын демдеглешкөн, бижип турары болза. «Тамбургер эхо» деп социал-демократтыг солунуң СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Чарымын демдеглешкөн, бижип турары болза.

Делегейде эң-не хир-чамныг хоорайларның бирээзи

НЬЮ-ЙОРК. «Нью-Йорк таймс» солун редакцияның чүдүлгө Нью-Йорк делегейде эң-не хир-чамныг хоорайларның бирээзи деп адап турар. Солунуң бижип турары болза, «Чүтгө ретролар болган кудумчулар кирди өскө, харын боктары эң-суруг муң-мун үчөстөрүткө төд

Нью-Йорк. «Нью-Йорк таймс» солун редакцияның чүдүлгө Нью-Йорк делегейде эң-не хир-чамныг хоорайларның бирээзи деп адап турар. Солунуң бижип турары болза, «Чүтгө ретролар болган кудумчулар кирди өскө, харын боктары эң-суруг муң-мун үчөстөрүткө төд

Барың Германияның чазаның медеглели

БЕРЛИН. Боннун ДИА деп телеграф агенттелиниң дамчыдып турары болза, барың-герман чазак январь 26-да хой шак иштинде болган хуралының соонда Совет Эвилели-биле Германияның аразында дайын байдалын соксатканы дугайында СССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Чарымыга хамаарыштыр медеглели чарлаан.

Иччалза-даа «бузулга тайбың байдалче» чүткүлүк дугайында болуңуң бадтыкалыңа, болуңуң чүткүлүк хойниги саналомалы оожургадыр сорулга биле кылган бадтыкалыңа чөрүшүр Барың Германияның чазаны медеглелинде он мнай Совет Эвилелиниң дээди эрге чамгызманың актызының ужурудузымы бичилелер, париж дугуржулгаларына ат салган күрөөлөриң түрүштарына дүтүп турар болган Германияны каттап каттыштырары тодоргайла болунар арга чок кылгып турар чугаа-домак биле чаштынар деп ораддашкан.